

بررسی روزه از نظر طبّی

برای چه اشخاصی روزه شرعاً واجب نیست یا حرام است ؟
در چه مواردی روزه از نظر طبّی زیان بخش است ؟ (۱)

اول = گروهی که روزه برای آنان واجب نیست و قضا نیز نباید بگیرند :

۱ - طفلی که بحد بلوغ نرسیده باشد .

۲ - دیوانه .

۳ - شخصی که بعلتی غیر از شرب مسکرات در تمام مدت شب و روز بیهوش باشد .

دوم = گروهی که روزه گرفتن بر آنان در حالات بخصوصی حرام است

ولی قضای روزه واجب است :

۱ - زن حیض در مدت عادت ماهیانه .

۲ - زن زائودر مدت نفاس .

۳ - بیماری که روزه گرفتن باو ضرر رساند یا باعث شدت ناخوشی یا هلاکت او گردد .

۴ - مسافر ، طبق حدود و شرائط معین .

احکام مربوط به بیمار :

۱- گرفتن روزه برای بیماری که میداند روزه باو ضرر میرساند یا باعث شدت بیماری او

میگردد حرام است و واجب است افطار کردن و گرفتن روزه در وقت صحت در غیر ماه رمضان .

۲ - حد معینی برای مرض نیست و **خود مریض امین است در بیماری خود ،**

و در این باب حدیثی از حضرت صادق روایت شده (حدیث ۷۵۸ کتاب تهذیب الاحکام تألیف

شیخ طوسی) که در جواب سؤالی که از ایشان درباره حد مرض که سبب حرام شدن روزه میشود کرده اند

فرموده اند «بل الانسان علی نفسه بصيرة» یعنی انسان به نفس خودش بصیرتر و آگاه تر از هر کس

دیگریست و این اشاره بدو آیه قرآن (آیه ۱۵ و ۱۶ سوره قیامت) است و سپس اضافه فرموده اند

که شخص مریض از هر کس دیگر بخود داناتر است .

و باز در حدیث دیگر (حدیث ۷۵۹ کتاب تهذیب) در جواب سؤالی نظیر آن فرموده اند

مریض امین است و این امر بخود او واگذار شده است پس اگر ضعفی در خود احساس کرد ،

(۱) اقتباس از کتاب تهذیب شیخ طوسی

- افطار میکند و اگر قدرت داشت میگیرد ، مرض هر چه میخواهد باشد .
 و با زدر حدیث دیگر (۷۶ : تهذیب) در جواب سؤالی در این مقوله میفرماید اگر بیمار سردرد شدید یا تب شدید یا چشم درد شدید داشت باید افطار کند .
- ۳ - هر مرد وزن پیری که طاقت روزه گرفتن نداشته و روزه گرفتن برای آنها مشکل میباشد، جایز است که در ماه رمضان روزه نگیرند و بعوض هر روزه که خورده اند مدی از طعام (قریب يك چارك) به فقیر بدهند اگر داشته باشند و در هر صورت قضا بر آنها واجب نیست (حدیث ۶۹۶ تهذیب) .
- ۴ - کسی که مبتلا شود به بیماری تشنگی که امید رفع شدن آنرا ندارد روزه ماه رمضان بر او واجب نیست ، و میتواند آب بیاشامد و بعوض هر روزه يك مد طعام به فقر میدهد اگر داشته باشد و قضا بر او واجب نیست (حدیث ۶۹۷ و ۷۰۰ تهذیب) .
- ۵ - کسی که در بین روزه تشنگی فوق العاده ای بر او عارض شود که بی طاقت گردد و برجان خود بترسد میتواند آب بیاشامد بقدری که حفظ جان خود کند ولیکن سیر آب نشود و فدیة و قضا بر او واجب نیست (حدیث ۷۰۲ تهذیب)
- ۶ - زن باردار که وضع حمل او نزدیک شده است و برجان خود و جنین خود میترسد چنین کسی افطار میکند و در وقت امکان قضا روزه خود را میگیرد و اگر داراست برای هر روزه افطار شده يك مد طعام به فقر میدهد (حدیث ۷۰۱ تهذیب) .
- ۷ - زنی که طفلی را شیر میدهد و میترسد که اگر روزه بگیرد شیر او کم شود و کفایت طفل را نکند افطار میکند در ماه رمضان و در وقت امکان قضا میکند و از برای هر روزه که افطار کرده اگر داراست يك مد طعام به فقیر میدهد و اگر بتواند دایه از برای طفل خود بگیرد لازمست خودش روزه بگیرد (تهذیب ۷۰۱) .
- اگر در این احادیث دقت شود چنین نتیجه گرفته میشود که دستورات دین اسلام درباره روزه بر مبنای سه اصل زیر قرار گرفته :
- ۱ - **انسان عاقل و بالغ** در هر حالی دارای تکلیفی است و هیچوقت بدون تکلیف از طرف خداوند رها نشده است .

۲ - **حد این تکلیف نیز مانند سایر تکالیف** بر مبنای توانایی جسمی و روحی و دانایی او نهاده شده و گرازا فرموده است لا یكلف الله نفساً الا ما آتتها (یعنی تکلیف نکرده خدا هیچکس را مگر با آنچه که با او رسانده است) و لا نكلف نفساً الا وسعها : یعنی تکلیف نکردیم ما هیچکس را مگر با اندازه توانایی او و این توانایی همانطور که ذکر شد شامل توانایی بدنی از یکطرف و توانایی روحی یعنی داشتن عقل و بلوغ است و با زدر باره همین روزه درسوره بقره پس از احکام روزه و حکم مسافر و مریض فرموده است : یرید الله بکم الیسر ولا

یرید بکم العسر یعنی یکی از شرایط تکلیف را آسانی آن قرارداد نه بصورتی که دشوار و طاقت فرسا باشد .

۳- تعیین حد توانائی ودانائی هر شخص برعهده خود اوست ومصداق آن استنادی است که امام صادق در این باره به آیه «بل الانسان علی نفسه بصیرة» فرموده است بنا بر این ملاحظه میشود که شخص بیمار (در صورتیکه قوای فکری او پا برجا باشد) در تعیین حد مرض از روی آنچه حس میکند که باصطلاح طبی Subjective میگویند کاملاً امین است وطیببدر این جاقط یک نوع مشاوری است که ممکنست مورد مشورت بیمار قرار گیرد و در باره بیماری خود روشن شود ولی در هر حال تصمیم آخری با خود بیمار است .

چه بیماریهایی از نظر طبی ممکنست برای شخص روزه دار زیان آور باشند؟

اگر لیست بیماریها را دقیقاً از نظر گذرانده و آنهایی را که ممکنست برای روزه دار مضر باشند جدا کنیم به این نتیجه میرسیم که اصولاً در پنج مورد زیر ممکنست روزه بحال بیمار زیان بخش باشد یا ناراحتی او را شدیدتر کند و این موارد بقرار زیر است :

- ۱- هر بیماری که سبب کمبود واردات غذایی یا آب کافی ببدن انسان شود .
- ۲- هر بیماری که سبب افزایش صادرات یعنی کاتابولیسیم گردد .
- ۳- هر عاملی که سبب افزایش کار بدن شود و احتیاج به خوراک بیشتر داشته باشد .
- ۴- بیماریهایی که احتیاج بمصرف مکرردوا داشته باشند .
- ۵- مواردی که خود بیمار احساس ناتوانی کند .

چه بیماریهایی ممکنست روزه برای آنها بد باشد؟

۱- هر بیماری که سبب کمبود واردات غذایی یا آب کافی ببدن انسان شود کم اشتهائی ، اختلال در بلع ، انسداد مکانیکی در طول جهازها ضمه از مری تا مخرج اختلال در هضم ، اختلال در جذب ، اختلال در دفع (مخصوصاً در اسهال) در صورتیکه باندازه ای باشند که کمبود غذایی کافی تولید کنند .

۲- هر بیماری که سبب افزایش صادرات یعنی کاتابولیسیم گردد پلی اوری ، عرق مفرط ، اسهال ، هیپر تیروئیدی شدید ، دیابت شدید ، تبها ، در صورتیکه باندازه ای باشند که احتیاج به غذای بیشتر تولید کنند .

۳- هر عاملی که سبب افزایش کار بدن شود و احتیاج به غذای بیشتر داشته باشد .

رشد قبل از بلوغ ، آبستنی ، شیردادن ، دوره نقاهت بیماریهای عفونی ، سرطانی

یا تعدیه‌ای و کاشکسی ، نقصان مواد غذایی و ویتامین‌ها ، خونریزی‌ها ، آنمی‌ها و کلیه کمبود- های بدن اعم از آب و املاح و مواد پروتئینی و عناصر مشکله خونی و هورمون‌ها و غیره .
۴- بیماریهایی که احتیاج بمصرف مکرردوا داشته باشند، برای تسکین نشانه‌ها، مانند درد ، سرفه ، تنگی نفس ، ضربان قلب ، اعطش ، اسهال ، هیپراسیدیته معده ، انگی - بیوتیک ، ضدخارش ، ضد تشنج ، ضد صرع ، ضد دیابتی ، ضد استفراغ و غیره .

۵- مواردی که خود بیمار احساس ناتوانی کند بشرط آنکه ناتوانی روحی نباشد و در اثر تلقین بوجود نیامده باشد (آبتنی ، عطش ، گرسنگی ، لیپوتیمی و غیره) .
بایک مقایسه سطحی بیماریهایی که اصول آنها در بالا اشاره شد با آن موارد که شارع مقدس روزه گرفتن را نهی فرموده یا تحت شرایط خاصی قرار داده کاملاً روشن میشود که در شرع اسلام برای حفظ سلامت بدن در همه حال چه در زمان زندگی جنینی و داخل رحم - چه قبل از بلوغ - چه پس از بلوغ و چه ایام پیری ، چه مراقبتهایی فرموده و اصل اول روزه گرفتن را سلامت انسان دانسته و احساس شخص مکلف را مقیاس توانائی او بانجام این عبادت بزرگ قرار داده یعنی در هر حال به شخصیت انسانی و قضاوت صحیح او احترام گذاشته است . «پایان»

(بقیه از صفحه ۵۳) جمعیت اسلامی فنلاند در سال ۱۹۲۵ تأسیس شده و از همان سال به فعالیت پرداخته و مجله ارگانی دارد بنام «**اخبار مجله**» ، مجله اخبار مجله وسیله ارتباط مسلمانان فنلاند و همچنین وسیله ارتباط آنان با سایر مسلمانان جهانست . این مجله در سال ۱۹۴۹ در نتیجه کوشش و پایمردی ظهور ظاهر بیک که سالیان متمادی رئیس جمعیت اسلامی فنلاند بوده تأسیس گردیده است .

در سالهای اخیر ، یکی از اهم مسائل مورد توجه جامعه مسلمین فنلاند ایجاد یک مرکز محلی بوده بنا بمندرجات شماره ۲۰ مجله اخبار مجله این مسئله مورد نظر ، بوجه احسن حل شده است . در یکی از خیابانهای مرکزی «هلسینکی» که تجارتخانه اغلب بازرگانان ترك آنجاست يك بنای باشکوه ۵ طبقه احداث گشته که ۱۵۸ میلیون مارك فنلاندی خرج ساختمان آن شده است و در ساختمان این بنای بزرگ از وسایل مدرن ، هم استفاده شده است . طبقه پنجم به محل نمازخانه و سالن کنفرانس (با گنجایش ۳۸۰ نفر) و طبقه دوم به دفتر و کتابخانه و سالن ورزش و اداره جمعیت اسلامی اختصاص یافته است . از سایر طبقات بعنوان مستغلات بهره برداری میشود که از محل کرایه آنها در سال ۱۹۶۱ بیست میلیون مارك فنلاندی عاید صندوق جمعیت اسلامی فنلاند شده است .

فعالیت ثمر بخش و امید افزای جمعیت اسلامی فنلاند که تعداد اعضاء آن هشتصد نفر است شایان هزاران تقدیر و تمجید است و ما مزید توفیق این برادران مسلمان را در راه نشر و گسترش تعالیم آسمانی اسلام در اقصی نقاط **اروپا** از خداوند بزرگ مسئلت داریم (۱) .

(۱) : گزارش مربوط به جمعیت اسلامی فنلاند ، توسط آقای اسلامی از مجله

«فرهنگ ترك» چاپ ترکیه ، ترجمه و اقتباس شده و بدفتر مجله رسیده است .